

paa Fæsteforholdet. Det vil være de Herrer bekendt, at mange Salg og Auktioner ingenlunde afgive Maalestoffet for Eiendommens sande Værdi i Handel og Wandel; men, om det nu end tør forudsættes, at Taxationscommissionerne ville udelukke Hensynet til saadanne Handeler og kun vil tage Hensyn til, hvad jeg maaskee kan kalde en Slags moralsk Værdi, det vil sige, den Værdi, som Bedkommende efter deres bedste Overbeviisning antage at være Eiendommens sande Værdi i Handel og Wandel, og at de aldeles ville see bort fra saadanne enkelte overdrevne, uberettigede og jeg kan sige, ugyldige Handeler, hvor der er kommen Priser frem, der aldeles ikke svare til Virkeligheden, men som enten ere Proforma-værk eller maae føre til Bedkommendes Ruin, eller dog Tab af endeel af hans Kapital, saa borttages paa den anden Side dog Himmelen til at tage de ved tidligere frivillige Salg af saadant Gods i Betragtning kommende Hensyn. Det er mig, og jeg tør sige, hele Udvalget klart, at den nævnte Maalestof vil føre til høiere Priser end dem, der ville blive foredrede, naar Sagen ordnes af Bedkommende selv, og navnlig har Udvalgets Majoritet meent, at man ialtfald burde aabne Muligheden for, at der tages nogle af de Hensyn, der efter Aarhundreders Tradition ikke oversees, og aldrig ere blevne overseete, naar Talen har været om saadanne Overdragelser, Hensyn navnlig til de Tilfælde, hvor der paa saadanne Grunde sidde Fæstefamilier, til hvem de i Aarhundreder ere gaaede i Fæste fra Fader til Søn, Noget, hvortil disse Bestyrelser aldrig nogenstunde have undladt at tage Hensyn. Man har nu meent at burde forbeholde Regjeringen Myndighed til i saadanne Tilfælde — det er en Selsølg, at Taxationen ikke kan tage det mindste Hensyn dertil, den maa tage Eiendommens indre Værdi uden Hensyn til disse; men hvor disse Forhold ere tilstede, har man meent at burde forbeholde Regjeringen Ret til at stænke disse en vis begrænset Virksomhed, og det vil sees, at der i saa Henseende ikke foreslaaes $\frac{1}{5}$ af Taxationsværdien, men af selve Kjøbesummen, til at kunne estergives. Jeg skal kun strax bemærke, for ikke at misforståes, at dette kan ikke drage Noget til Følge

med Hensyn til privat Gods; thi Berettigelsen til denne Sætnings Anvendelse maa ialtfald søges deri, at det er selve Regjeringen, der i sidste Instants har Godseierretten, og at den har udøvet den ved bestandig og med fuld Visshed at lade f. Ex. Sønnen succedere Faderen i Fæstet eller, naar Sønnen vil kjøbe, at lade ham faae billigere Bilskaar, end der vilde være opnaaet ved Auktion eller hvorpaa man vilde have overladt det til en Fremmed. Det er altsaa selve det vedkommende Ministerium, der ubestridt har tillagt sig selv og har udøvet en Rettighed, der ialtfald har nogen Analogi med den, som den Private har, og et saadant Forbehold vil derfor ikke indføre noget Nytt, men kun conservere noget Bestaaende; det siger efter min Overbeviisning ikke Andet, end at den Myndighed, Regjeringen hidtil har tillagt sig selv og har udøvet, skal ikke ved denne Lov fuldstændigt være afstaaen. Forøvrigt er der, som det vil sees, om dette Punkt deelte Meninger i Udvalget, ingenlunde med Hensyn til Principet eller det Udfæltige i, at disse Hensyn, som altid ere blevne respecterede, ikke fuldstændig bortkastes, men med Hensyn til, om disse kunne opretholdes, naar man først er kommen ind paa en Afsløsning ved Lov ifølge Taxation. Forøvrigt ville de forskjellige Medlemmer af Udvalget jo have Læilighed til at supplere, hvad jeg her har udtalt. Naar der foreslaaes, at der i § 3 skal stiges om Forskrivningen, at den skal være 4 pCt. rentebærende, da er dette nærmest kun en Redaction. Derimod er det en temmelig vigtig Forandring, som jeg troer, at man maa i alle Udvalget for, naar det i § 3 er forbeholdt, at denne Uopsælgelighed af de $\frac{1}{5}$ af Kjøbesummen ikke blot skal komme den nuværende Fæster og hans Enke, saalænge hun bliver i ugift Stand, tilgode, men ogsaa disses Børn og Svigerbørn, altsaa Successorerne i første Generation. Det vil nemlig sees, at § 10, der tænker sig det Tilfælde, at et Bo for en kort Tid kan indtræde i Fæsterens Ret, reserverer denne Ret, i alt Fald til en vis Grad for Arveladerens Børn og Svigerbørn, og at § 11 fastsætter det Samme i det Tilfælde, hvor Fæsteren har vægret sig ved at overtage Stedet til Selveiendom, rigtig nok med den Forskiel, at saa indtræder Auc-